

vencens behoort en de nationale kerk met elkander. De leden van de kerk moeten aan de geleide van de voerd en genoodd kamp der kerkvergunning in Duitschland, in hun dagblad en rooden ink en de marxisten, omdat zij de verhaal van de Augustus 1935.

1935, besloot de 5 tegen 1 stem tucature van hulp richt tot de beessen; de landeoldeed craan eslag 14 Juli werlevoren de hulp. Intusschen was kerkelijke instansturen; de dienst, en vooraf wer vastgelegd, dat wilde behouden plaatselijk-groep dienst niet bij te eten immers de gemeente trou liturgie liep af tseling begon en mijnheer de t nog enkele lie den staats-kerk ling-hulprediker in toga. Eerstge ar en gaf middengekommen hulp zingen lied op hier. Gevolg Darmstadter thebankje en begon meeste gemeente ten uit de keriede, dat besloten eds aangekomen niddags nog eem Woensdags een inst) te houden kwam tot Ds A s; het bevel was olitie van Darm verordening van ng van volk en

alisten te zien in elen. Die consezullen we, om openen, verder tija in 1935: het Afscheiding en K. S.

e de kerk in te S. B., houdt nog geen wonder is. Ingen een zeer druk erop wijst, rechten van een edt ook van die rheid van kerkchap naar voren gestief-propagan-

eischt ons kerkers genezen? En bezien worden. der N.S.B. zell an hun kerk-lidgen, dat er een voor de these kerk- en N.S.B. zulke N.S.B.-ers dat in sommige in dit concrete

zeker; maar met n kan eerst heu- istgesteld is, dat ezien wordt, inschen de N.S.B.- actijk eenerzijds el daaruit voort- lds een pijnlijk

reden tot zorg- tucht-regel van schoone naam d van het hee- dicht doet, kan en generaliseert, al geval op-zich- ergoten, dat het ontbrekende vijfde.

dicht-honden van de oogen zelf de ergste manier van generaliseeren is. Het is het generaliseeren van het niet-bezien der gevallen.

Er is reden, om aan deze zeer eenvoudige, nuchtere waarheid te herinneren. Wanneer een zeer prominent N.S.B.-er, die de door en door onchristelijke N.S.B.-leer helpt verbreiden, en de daarop gebouwde praxis derhalve wil bevorderen, een attestatie ontvangt en overlegt, die hem „zoover den (attestgevend) kerkeraad bekend is, gezond in de leer en onbesproken in den wandel" noemt, dan is in dit zeer speciale geval een generale formule gebezigd, die voor 'tmeerdereel der attestaties gebruikt kan worden en daarom voor het gemak maar gedrukt is, doch dan worden misshien vergeten, dat tenslotte óók elke aanvraag-van-attestatie op zichzelf moet bezien worden, dat elke attestatie in den grond der zaak een strikt-persoonlijke zaak is, welke dan ook feitelijk een strikt-persoonlijke formulering vraagt. Ook al bedient een kerkeraad zich van een indrukinkt vastgelegde generale formule, toch moet hij in elk bijzonder geval die formule voor zijn volle verantwoording kunnen nemen. Een attestatie is tenslotte een brief van kerkeraad tot kerkeraad, een brief, die aan geen enkelen vasten tekst gebonden is. De brief is alleen gebonden aan den eisch der waarheid. Juist zij, die de kerkelijke tucht tot voorzichtigheid willen manen tegen N.S.B.-ers e.d., moeten er feitelijk bezwaar tegen hebben, als feitelijk de gemeente in „klassen" ingedeeld wordt (klassen van op „goede", klassen van op „kreupele", klassen van op „slechte" attesten aangewezen). Want het onmiskenbare gevolg is dan, dat men noodzakelijkerwijs de personen classificeren moet, en dat dan iemand, die niet in klasse C, of klasse B valt, tenslotte dan maar een attestatie van model A krijgt. Maar zóó wordt zijn speciale geval hevig gegeneraliseerd; hij wordt tot een „type" herleid, en het „type", waartoe hij in het attest gerekend wordt, is feitelijk gekózen onder het negatieve gezichtspunt, dat men niet tot type B of C hem durft rekenen. Een dubbele fout dus: generaliseerend classificeren, en negatief zeggen, tot welke klassen hij nog niet definitief is ondergebracht.

Het gevolg is, dat de kerkeraad, die het attest ontvangt, geplaatst wordt voor een verantwoordelijkheid, die hij niet dragen kan. De laatste handeling van den attesteerenden kerkeraad was die der onthouding en der generaliseering; hoe kan dan de eerste handeling van den attest-ontvangenden kerkeraad doeltreffend zijn in het thetisch bezien van dit speciale geval?

Wie een op alle punten de belijdenis weersprekende leer verbreidt en de duizenden mobil maakt voor een poging tot in- en doorvoering eener daarop gebouwde praxis, hoe kan die zulk een generale formule op zijn attestatie ontvangen? Een vraag, die te meer klemt, nu het de N.S.B. geldt, welke anti-bijbelsche leer zich ook in haar program (art. 15-17 b.v.) laat gelden, en die door haar eisch van een „cultuurkamer" (naast de social-economische) reeds heel ons kerkbegrip verkracht? Tot die „cultuurkamer" behoort immers óók de „religie" (wetenschap, kunst, „religie" à la Hegel)? Maar deze „religie" is niets anders dan een zelf-ontplooiing van den „geest", die principiëel slechts aanvaardbaar is, voor wie de openbaring van boven, en den dienst des Woords mistkent. De inschakeling van die „cultuurkamer" in den corporatieve staat beteekent dan voorts, dat de dienst des Woords niet verder komen kan dan de kerk-muren, en dat aan het „witte paard" van het eeuwig evangelie de pezen doorgesneden zijn. Het merkwaardigste is daarbij, dat velen onder degenen, die voor de „kerk" maar zoo-zoo, doch voor het „koninkrijk der hemelen" in volle expansie warm te krijgen zijn, het gemakkelijkst met dergelijke bewegingen meelopen. Zij zien niet, dat een kerk, die in een „cultuurkamer" naar Hegeliaansch ontwerp is ondergebracht, in het uur der inschakeling juist het „koninkrijk der hemelen" met zich mee ziet ondergaan in den mist. Want het koninkrijk der hemelen kan slechts dáár „komen", waar het Woord Gods met gezag optreedt, met gezag-van-bóven. Maar dat gezag-van-boven kan slechts gepredikt worden en concrete maatstaven leeren hanteeren in en door de „kerk", welke zelf door dit gezag, goeënd door God in Christus Jezus, vergaderd is. Wilt het een gezag-van-boven is, vervloekt het de „inschakeling", die het principe af verwerpt, en veroordeelt het iedere opvatting van „religie" als een zelf-ontplooiing van den geest, naar dezelfde immanente wet, die óók „wetenschap" en „kunst" zich laat ontplooiën van binnen-uit.

Niet alleen zegt men van N.S.B.-zijde, maar ook schrijft men van kerkeraadzijde, dat kerkelijke tuchtmaatregelen, toegepast met medische bedoeling op N.S.B.-ers, wel eens door prominente leden der N.S.B. beantwoord worden door een bezwaarschrift, welks tekst een getypt formulier is; waarvan dan het vaderschap wordt toegeschreven aan een met name genoemden gereformeerden predikant. Waar deze beweringen acten zijn van een officiële ontmoeting tusschen een kerkeraad en een kerklid, loont het de moeite, naar de betrouwbaarheid van deze beweringen een onderzoek in te stellen. Want het zou toch ál te dwaas zijn, dat

het N.S.B.-orgaan „Volk en Vaderland" met vette letters de gereformeerde kerkeraden eran herinnert, dat elk geval speciaal bezien moet worden, terwijl dan kerkeraden, die dezen goeden regel inderdaad volgen, worden getraceerd op getypte bezwaar-formules, welke men slechts aanraden kan als adviseur, en overleggen kan als bezwaarde, doordat niet in het specialiseeren, doch in het verwaazigend generaliseeren heil gezocht wordt. Die tegen de passe-partout-maatregelen de kerken waarschuwen, gebruiken ze soms met geoegen om kerkeraden schakmat te zetten. Of te helpen zetten in een advies aan N.S.B.-ers.

K. S.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan De D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

De eer en de heerlijkheid der volkeren.

Iemand schreef mij over de volgende moeilijkheid. Ergens was, in een publiek gebouw, waarin gewoonlijk niet veel stichtelijks verhandeld werd, een ongelovige dame opgetreden, om voor te dragen het boek Prediker, Hooglied en eenige Psalmen.

De schrijver van dezen brief had dat ontroerend schoon gevonden, maar zal nu met de vraag: „of het goed is, ongelovige menschen de Schrift te laten voordragen?"

Ik kan mij voorstellen, dat iemand hiermee zit. Zelf heb ik een dergelijke moeilijkheid wel eens gevoeld bij het hooren zingen van ongelovige solisten op de uitvoeringen onzer Christelijke Oratorijverenigingen.

Men krijgt dan zoo de gedachte: is dat nu eigenlijk geen profanie, dat een ongelovig mensch die wonderen woorden der Schrift, die hijzelf niet als Goddelijke waarheid aanvaardt, gebruikt om indruk te maken en zelf daardoor geëerd te worden.

Toch komt het mij, bij ernstig nadenken, vóór, dat wij niet behoeven te zeggen: ik wil naar zulke menschen niet luisteren.

Daar staat in Openbaringen 21:26 van het Nieuwe Jeruzalem: „En zij zullen de eer en de heerlijkheid der volkeren daarin brengen".

Prof. Greijdanus, in zijn prachtige commentaar over Openbaringen, zegt daarvan: „bedoeld zijn degenen, die uit de natiën geloovig worden. Tot hen zullen ook behooren, die in aanzien zijn, die over verschillende uitnemendheden beschikken, macht oefenen, welke zij ten dienste stellen van 's Heeren gemeente. In de eeuwigheid heeft dit dan zijn weerschijn. God kroont met Zijn genade de gaven, welke Hij verleende en Hem tot dienst en eere deed gebruiken".

De opvatting van Prof. Greijdanus van dezen tekst is dus deze: in den loop der eeuwen zullen voortdurend uit de heidenen telkens mannen en vrouwen binnegaan in 't Koninkrijk Gods. Onder dezen zullen er ook zijn, die met allerlei heerlijke gaven van macht en rijkdom en wetenschap en kunst zijn toegerust. Deze gaven zullen zij meemenen het Koninkrijk Gods in; en met die gaven zullen zij dat Koninkrijk dienen. De vrucht van dien arbeid in Gods Koninkrijk zal zelfs gezien worden in het Nieuwe Jeruzalem. Zij, die deze gaven ten dienste hebben gesteld van Gods Zaak in deze bedeeeling, zullen dan in de heerlijkheid, die hun daar ten deel valt, den weerglans hunner eigen voortreffelijkheden aanschouwen.

Deze gedachte van Prof. Greijdanus lijkt mij volkomen juist.

Alleen zou ik willen vragen, moet die gedachte nog niet iets worden uitgebreid?

Ligt er ook niet dit in, dat heidenen en wereldlingen, ofschoon zij zelf niet binnegaan, toch met hun gaven het Koninkrijk in deze bedeeeling dienen, de komst en de ontwikkeling van dat Koninkrijk bevorderen?

Bijvoorbeeld: er zijn heel knappe, ongelovige oudheidkundigen. Zij geven zich met al hun wetenschappelijke gaven aan den arbeid van de opgravingen in Palestina en de landen van 't Oosten.

Zelf gelooven zij in de Schrift, als in Gods Woord, niet, nochtans wordt hun arbeid dienstbaar gemaakt aan het beter verstaan van de Schrift. Er zijn rijke menschen, die zelve den Christus Gods als hun Zaligmaker niet aannemen. Nochtans hebben zij wel eerbied voor den beschaving's arbeid, die door de Zending verricht wordt en — zij geven soms van hun kapitaal voor het Zendingswerk.

Scheepvaartmaatschappijen geven korting op het passagegeld van zendingsarbeiders, zoodat hun zakenheerlijkheid ten goede komt aan Gods Koninkrijk.

Welnu, in dat licht wil ik ook zien dat voordragen van Bijbelgedeelten door wereldsche kunstenaars.

Als een kunstenaar, zooals die, waarover genoemde broeder mij schreef, Schriftgedeelten zóó weet voor te dragen, dat zij daardoor dieper dan ooit te voren, ons in de ziel zinken, dan heeft zij daardoor haar heerlijkheid gesteld in dienst van

het Woord, van het Rijk Gods; dan wordt op het oogenblik, waarop zij daarmee bezig is, de eer en de heerlijkheid der volkeren Jeruzalem binnengedragen.

Zouden wij dat niet mogen aanvaarden en dezen buit voor Gods Koninkrijk niet binnen mogen halen?

Ons eigen leven kan er door verrijkt worden; God kan het gebruiken als een middel om anderen tot de Schriften en tot den Christus der Schriften te trekken.

In dat bijzondere geval, waarover het hier gaat, is er nog minder reden om te zeggen: „dat mag niet", dan in andere gevallen misshien. Immers deze voordragster had gezegd, dat zij niet iets voordragen kon, waar niets inzat en dat zij daarom naar den Bijbel greep.

Zij gevoelde dus, dat zij, door uit den Bijbel voor te dragen, een boodschap bracht.

En al zag zij daarin nu niet een directe boodschap Gods, zooals wij dat zien, toch ligt daarin, dat zij niet met spot in het hart zich met de heilige woorden bezighield, dat zij zoover zij dat op haar standpunt kon, met ernst en eerbied tot den Bijbel naderde.

Men mag dus m.i. niet tegen een ongelovige zeggen: gij moogt niet uit den Bijbel voorlezen om daardoor de menschen te ontroeren en in het hart te grijpen.

Evenmin mag men zeggen: ik wil naar den ongelovige, die met den rijkdom zijner gaven de schoonheid van Gods Woord zoekt te vertolken, niet luisteren.

Maar wat wel waar is — als wij ontroerd worden door de schoonheid der Schrift, door de vertolking van een ongelovige, dan moet wel groot mededoogen met dien kunstenaar in ons hart zijn; dan moeten wij wel, als wij de gelegenheid daartoe hebben, dien ongelovigen mensch er op wijzen, hoe noodig het is, dien Bijbel niet slechts te zien als een boek van menschelijke schoonheid en wijsheid, maar als een Boek van Goddelijke waarheid, een boek, waarin God Zelf ons wijst den weg ten leven, zoodat ieder, die dien weg niet bewandelt, gaat op paden des doods.

Wel moet er een gebed in ons hart zijn, dat die begenadigde kunstenaars, door dat Woord, waarvan zij kinderen des Koninkrijks hebben doen genieten, niet zelf veroordeeld zullen worden; dat zij niet slechts hun heerlijkheid het Nieuwe Jeruzalem mogen binnendragen, maar ook zelf binnengaan.

En wat ons aangaat; laten wij toch leeren er ons op toe te leggen, om ook zelf tot ontwikkeling te brengen alle ons van God gegeven gaven om door zang of voordracht het Woord Gods zijn meest volkomen vertolking te geven.

Ik weet wel, God is vrijmachtig in het uitdeelen Zijner gaven. Vaak geeft Hij in deze bedeeeling meer eer en heerlijkheid aan de wereld, dan aan de gemeente.

Maar wat wij hebben, moeten wij uitbuiten tot eer van God en van Zijn Woord.

Zou dat niet heerlijk zijn, als wij geloovige voordrachtskunstenaars hadden tot wie de wereld uitliep in hare gehoorzalen om van hun lippen te hooren de klanken van Gods Woord? Dat óók zou prediking zijn, evangelisatie.

D. v. D.

LITERATUUR EN KUNST

Vooruitgang.

G. Mulder: Deining. — J. H. Kok N.V., Kampen, 1934.

G. Mulder: Geest gij hun te eten.... — J. H. Kok N.V., Kampen, 1935.

Uit de boeken van Ds J. A. Visscher is de Friese heide al bekend geworden, met zijn grote armoede in geestelijk en stoffelijk opzicht. Wanneer dus een nieuw boek zich aanbiedt om in romanvorm die streek en dat volk te tekenen, verwacht men een dieper blik te zullen slaan in de toestanden van de Z.-Westhoek van Friesland. Immers een streekroman geeft de wisselwerking van 't land en zijn bewoners op elkaar en eist van den auteur een grote kennis niet alleen van de streek in geografisch opzicht, maar ook van de folklore, van volksgewoonten en gebruiken.

„Deining" wil tekenen de verhouding van een boerenjongen ten opzichte van twee meisjes, de dochter van den boer van wie hij houdt, en de meid die hem tot zich trekt en aan wier invloed hij zich bijna niet kan ontworstelen. Een eenvoudig gegeven, dat door goede beschrijving van milieu-invloeden een aardig verhaal had kunnen opleveren.

De hoofdpersoon, afkomstig uit een eenvoudig Christelijk gezin, betoont zich een heel brave, maar ietwat onnozele jongen, aan wien de gebeurtenissen in zijn omgeving vrijwel voorbij zijn gegaan. Hij is nog erg bijgelovig en bang voor de kinderachtige verhaaltjes, die de schrijver laat vertellen als staaltjes van het volksgeloof. Hij spreekt be-